

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

ІЩЕНКО Ілля Богданович

УДК 336.71

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ
КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ»**

072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

Ілля ІЩЕНКО

Керівник роботи:
Сус Леся Валеріївна
к. е. н., доцент

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту:
ЩЕНКА Іллі Богдановича

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» червня 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів і кредиту

к.е.н., професор

Дмитро ДЕМА

«_____» червня 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти ЩЕНКО Ілля Богданович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК

Тетяна ТОВСТУХА

«__» червня 2024 р.

АНОТАЦІЯ

Іщенко І. Б. Механізм формування власного капіталу комерційного банку.- Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 072 – «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

В кваліфікаційній роботі досліджено механізм формування власного капіталу комерційного банку, розроблено систему стимулювання збільшення особистого капіталу банків та дано пропозиції щодо створення банком оптимально збалансованого капіталу, запропоновані стратегії зможуть відігравати вирішальні ролі у формуванні банківського капіталу досліджуваного банку.

Ключові слова: власний капітал, механізм, формування, комерційний банк, нерозподілений прибуток.

SUMMARY

Ishchenko I. Mechanism of formation of equity of a commercial bank.- Manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance". - Polissia National University, 2024.

In the qualification work, the mechanism of the formation of the existing bank's own capital was investigated, a system for stimulating the increase of personal capital of banks was developed, and suggestions were given for the creation of an optimally balanced capital by the bank, the proposed strategies will be able to play a decisive role in the formation of the bank capital of the bank under study.

Key words: equity capital, mechanism, formation, commercial bank, retained earnings.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	7
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК».....	15
Висновки до розділу 2.....	22
РОЗДІЛ 3. ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКІВ.....	23
Висновки до розділу 3.....	27
ВИСНОВКИ.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
Додатки	

ВСТУП

Актуальність теми. Для того, щоб держава могла ефективно функціонувати в умовах воєнного стану, вкрай важливо, щоб її банківська система була надійною. Стабільність економіки України значною мірою залежить від надійності її банківської системи. Основним показником, що відображає фінансову стійкість окремих комерційних банків і банківської системи в цілому, є банківський капітал. Тому важливо не лише контролювати наявність банківського капіталу, а й ефективно ним керувати. Цей фактор відіграє значну роль у досягненні сталого економічного зростання банків у ринковому середовищі. Удосконалення банківської політики щодо управління банківським капіталом можна розглядати як засіб підвищення конкурентоспроможності, стабільності та безпеки. Очевидно, що дослідження банківської політики щодо механізму формування власного капіталу є надзвичайно актуальним.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Питання формування власного капіталу комерційних банків вивчали науковці Баришевська І. В. [1], Бечко П.К. [3], Бодрецький М.В. [5], Вовчак О.Д. [8], Гладких Д.М. [9], Гордієнко Т.М. [10], Ільчук П.Г. [14], Коваленко В.В. [17], Ларіонова К. Л. [23], Лисенок О. В. [25], Мойсенко І. П. [27], Петик Л. О. [33], Савлук С. М. [35], Слобода Л. Я. [37], Чиж Н. М. [41] та інші. Однак, сучасні умови функціонування банків роблять управління власним капіталом банку перспективною темою подальших наукових досліджень.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження механізму формування власного капіталу банку. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розглянути механізм управління власним капіталом банку;
- охарактеризувати механізм формування власного капіталу досліджуваного банку;
- запропонувати напрямки зростання ефективності управління власним капіталом банків.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає механізм формування власного капіталу комерційного банку. Предмет дослідження охоплює теорико-методичні та прикладні аспекти механізму формування власного капіталу комерційного банку.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися різні методи дослідження, в тому числі історико-порівняльний метод, аналіз і синтез, абстрагування, експериментальне моделювання, статистичний, табличний і графічний методи, а також індукції та дедукції.

Інформаційне забезпечення. Дослідження було підкріплено низкою інформаційних джерел, зокрема законодавчими актами Національного банку та Верховної Ради України щодо формування власного капіталу комерційних банків. Також використовувалися офіційні дані НБУ щодо діяльності українських банків.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані стратегії зможуть відігравати вирішальні ролі у формуванні банківського капіталу досліджуваного банку. Визначено напрями ключових покращень в управлінні капіталом банків у період воєнного стану.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. На тему кваліфікаційної роботи написано тези автора на тему:

Динаміка власного капіталу комерційних банків України. Збірник наукових праць за результатами науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених НІІ менеджменту, бізнесу і права «Наукові читання – 2024».

Аналіз динаміки і структури власного капіталу АТ «Райффайзенбанк». Фінансове забезпечення економіки : матеріали VII науково-практичної студентської конференції, 30 травня 2024 р. Житомир : Поліський університет. 2024.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота, що містить 31 сторінку, складається із вступу, трьох розділів, що включають 7 таблиць і 5 малюнки. Список використаних джерел містить 40 позицій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

За джерелом формування банківський капітал може бути власним, позиковим і залученим банківським. Розглянемо власне джерело формування капіталу.

Лисенок О. В. Вважає, що власний капітал комерційного банку – це окремий об'єкт управління в системі фінансів банківської установи, який складається з спеціальних фондів і резервів, з власних коштів акціонерів банку, та забезпечує здійснення фінансово-економічних операцій з метою одержання прибутку [25, с. 26].

Слобода Л. Я. та Коваль-Ігнатишина В. М. дотримуються думки, що власний капітал комерційного банку – це виражені у грошовій формі частки матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що перебувають у розпорядженні комерційному банку та використовуються ним для виконання операцій з розміщення коштів та надання послуг з метою одержання прибутку [37, с. 197].

Третьяк Д. Д. та Трубніков Д. О. під власним капіталом комерційного банку пропонують розуміти всі ті елементи, які відображаються в пасиві балансу банку та є джерелами фінансування активів, накопичених в банку [40, с. 109].

Чиж Н. М., Дзямулич М. І. Та Урбан О. А. доводять, що власний капітал банку складається з акціонерного капіталу, резервів та нерозподіленого прибутку, хоча може включати й інші елементи згідно з регулюючими правилами конкретного банку [41, с. 310].

Простіше кажучи, власний капітал складається з грошей, отриманих банком від акціонерів та інших інвесторів, з спеціальних фондів і резервів, отриманих банком прибутків, які не були виплачені у вигляді дивідендів.

Основна мета формування власного капіталу комерційного банку – це пом'якшити будь-які негативні наслідки тимчасового знецінення активів та викликати довіру до банку серед користувачів фінансових послуг [18].

Власний капітал виконує кілька важливих функцій. Виявлення довіри з боку вкладників і кредиторів є однією з ключових функцій банківського капіталу. Це служить сигналом того, що банк надійний і заслуговує довіри. Крім того, банківський капітал відіграє захисну роль, забезпечуючи страхування депозитів і захищаючи їх у разі банкрутства чи ліквідації. Це гарантує безпеку коштів вкладників. Банківський капітал також служить операційним цілям, оскільки дозволяє банку здійснювати фінансову діяльність, використовуючи власні ресурси. Нарешті, банківський капітал виконує регулюючу функцію, оскільки він повинен відповідати встановленим стандартам, щоб банк міг ефективно працювати. Управління та структурування власного капіталу є критично важливим процесом, який дозволяє банківським установам планувати та отримувати прибуток, одночасно ефективно керуючи ризиками [23, с. 154].

Сучасне управління банківським капіталом характеризується кількома основними ознаками. Однією з таких особливостей є підвищення значення зовнішніх факторів у впливі на управління капіталом банку. На взаємодію банку з іншими фінансово-кредитними установами та фізичними особами впливають зовнішні фактори, які впливають на управління його власним капіталом. Ці зовнішні фактори охоплюють нормативно-правову базу, умови фондового ринку, науково-технічні досягнення та соціальне середовище. З іншого боку, внутрішні фактори відіграють значну роль у визначенні стратегічної мети управління капіталом та загального стану банківської установи. До таких внутрішніх факторів належать стратегії розвитку, система корпоративного розвитку, система внутрішнього контролю, фінансовий стан комерційного банку [38, с. 94].

Метою управління банківським капіталом є залучення та підтримка достатнього капіталу для розширення операцій і запобігання ризикам, саме тому управління капіталом комерційних банків є складним і багатогранним питанням без однозначної відповіді, яке потребує щоденного аналізу не лише ресурсного стану банку, а й перспектив розвитку всієї економіки країни.

Розглянемо фінансовий механізм формування капіталу на рисунку 1.1.

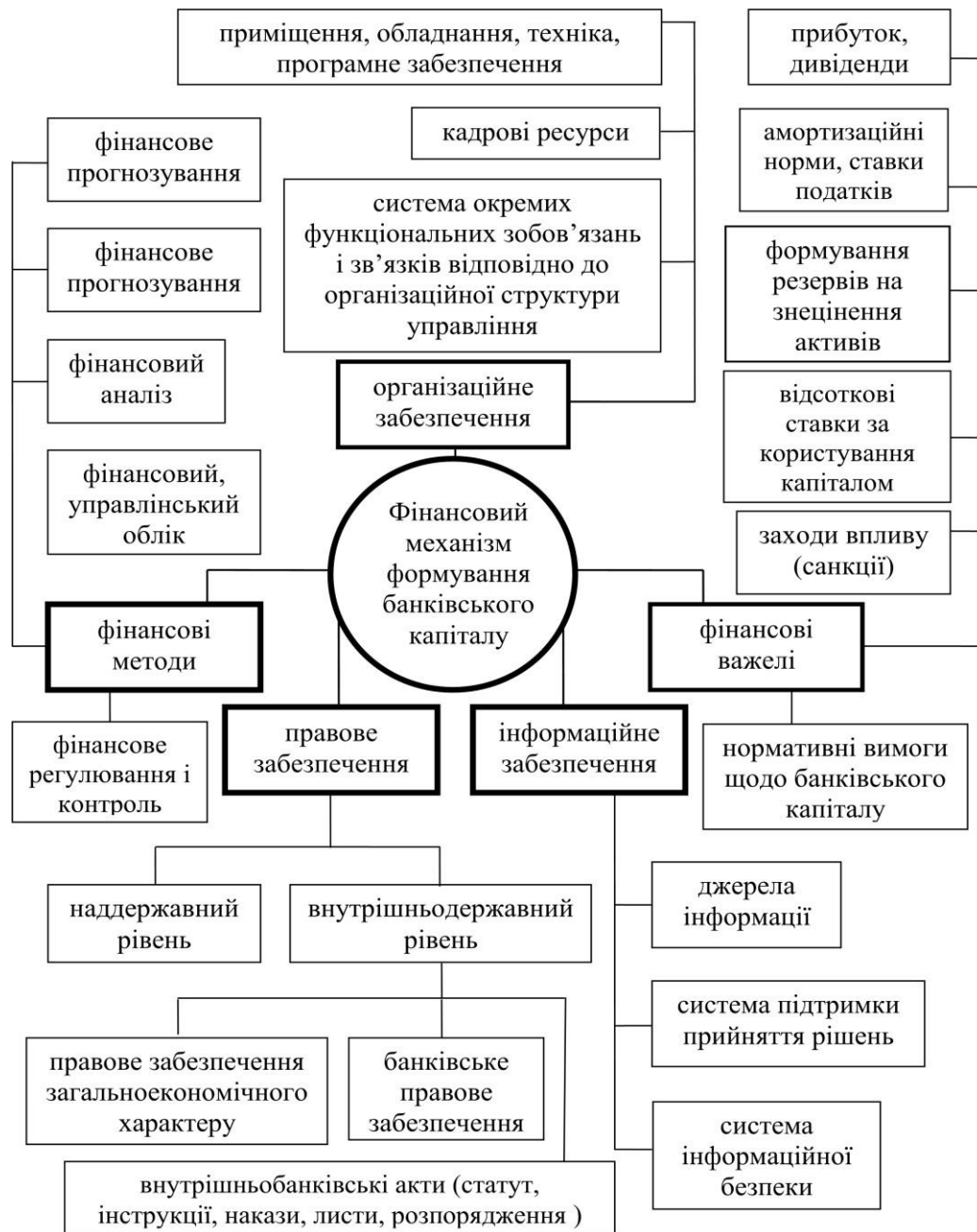

Рис. 1.1. Фінансовий механізм формування банківського капіталу

Джерело: адаптовано [23].

Механізм формування власного капіталу банку, який характеризується об'єктивно існуючим розподілом ресурсів у банківській справі, виступає складовою фінансового механізму, а отже, характеризується основними складовими фінансової методології, важелів та необхідних забезпечень. Механізм формування капіталу банку, з одного боку, залежить від об'єктивної наявності розподілу ресурсів, властивого банківській діяльності, а з іншого – цей процес безпосередньо впливає на банк і є успішним лише за умови, що всі його компоненти використовуються оптимально [23, с. 153].

На механізмі формування банківського капіталу базується ефективно управління капіталом, головною ціллю якого є зростання вартості комерційного банку (рис. 1.2).

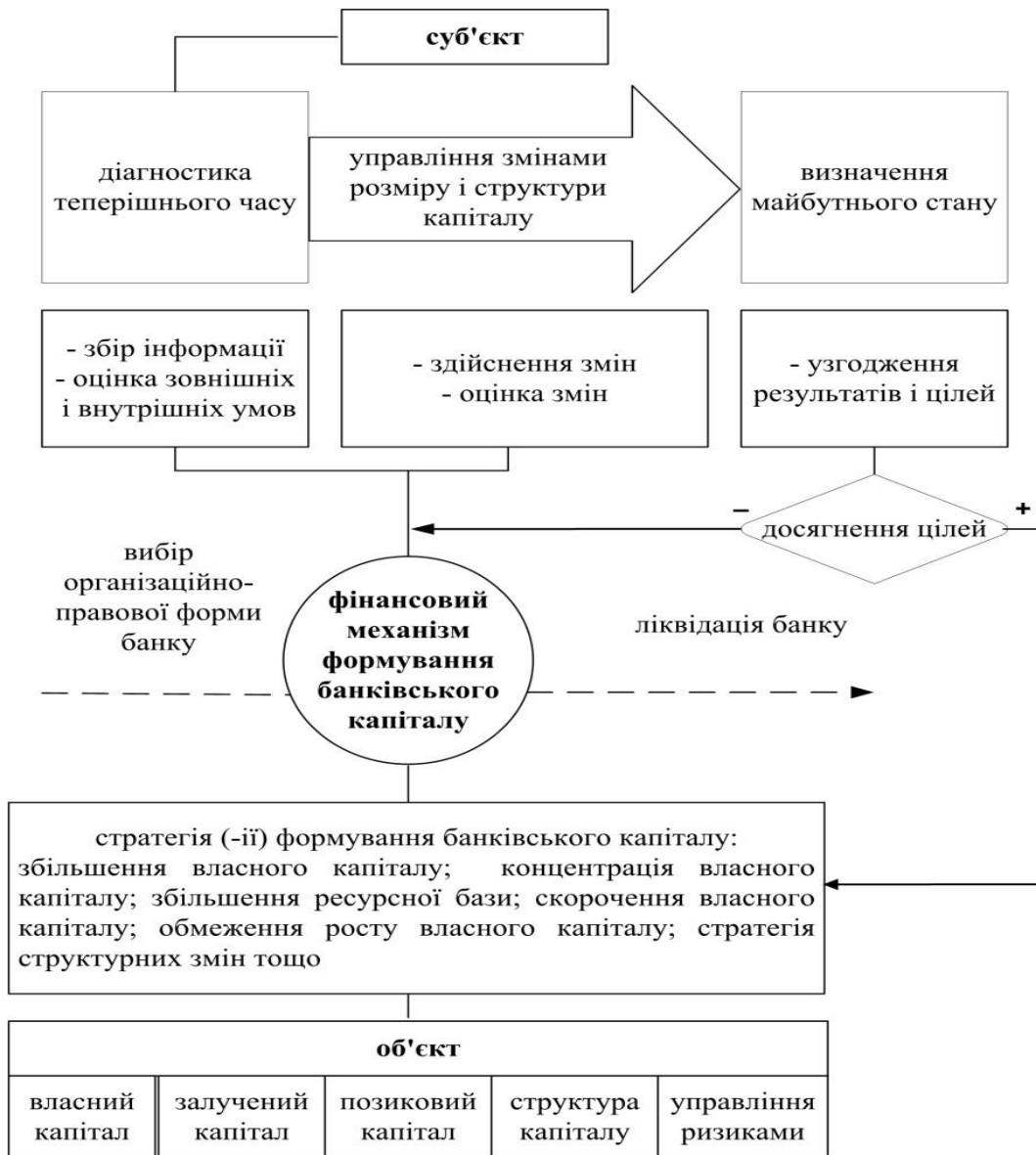

Рис. 1.2. Формалізація процесу управління формуванням банківського капіталу

Джерело: адаптовано [23].

Формування власного капіталу здійснюється за системним підходом, дотримуючись усталених та науково обґрунтованих принципів. Ці принципи регулюють функції, які виконує механізм. При реалізації механізму формування власного капіталу банк керується різними принципами, які охоплюють різні аспекти: комплексність, функціональність, адаптивність, ефективність, об'єктивність, професійність, прозорість. Комплексність передбачає інтеграцію заходів з формування капіталу з іншими напрямками діяльності банку.

Функціональність вимагає, щоб кожна складова механізму мала чітко визначені завдання, спрямовані на досягнення спільної мети формування достатнього власного капіталу. Адаптивність відноситься до здатності механізму адаптуватися та вдосконалюватися у відповідь на внутрішні та зовнішні фактори. Ефективність передбачає, що механізм максимізує потенціал банку щодо генерування адекватного власного капіталу. Об'єктивність передбачає врахування як позитивних, так і негативних сторін діяльності банку, а також екзогенних та ендогенних факторів, що впливають на результати формування капіталу. Професіоналізм вимагає спеціалізованої підготовки тих, хто займається формуванням достатнього власного капіталу з урахуванням специфіки діяльності банку та структури управління. Нарешті, прозорість забезпечує надання вичерпної інформації про власний капітал банку акціонерам, інвесторам та клієнтам [23, с. 154].

Чиж Н.М., Урбан О.А. та Дзямучич М.І., вважають, що ефективний механізм формування власного капіталу комерційного банку має вирішальне значення для досягнення цілей і виконання поставлених завдань, а також для ефективного здійснення ним функцій управління. Одним із ключових аспектів управління структурою власного капіталу є мінімізація вартості власного капіталу та його складових, які суттєво впливають на фінансові результати банку. Для підвищення ринкової вартості банку управління власним капіталом має бути зосереджено на двох взаємопов'язаних напрямках: пошуку додаткових джерел фінансування відповідно до стратегії розвитку банку та оптимізації структури власного капіталу з метою мінімізації вартості власного капіталу [41, с. 311].

Механізм формування банківського капіталу охоплює різні аспекти, включаючи управління власним капіталом, залучення капіталу, формування позикового капіталу, вартість капіталу, структуру капіталу та управління ризиками. Ці елементи відіграють вирішальну роль в організації фінансових ресурсів, які використовуються для створення активів банку та досягнення економічних цілей. Процес управління формуванням банківського капіталу базується на реалізації стратегічних підходів, які спрямовують прийняття рішень

і забезпечують успішні результати [27, с. 156].

Щоб зберегти довіру вкладників і регулюючих органів, комерційні банки зобов'язані уважно стежити за рівнем свого капіталу та гарантувати, що вони мають достатньо коштів для виконання покладених на них функцій. Вкрай важливо підвищувати капіталізацію та ретельно обирати найефективніші методи формування капіталу, які дозволяють банкам зберігати корпоративний контроль, дотримуючись усіх економічних норм, які на них поширюють [18].

Регулювання банківського капіталу з боку НБУ відіграє вирішальну роль у забезпеченні довгострокової стабільності банківської системи. Щоб підтримувати як фінансову, так і загальну стабільність, вони встановлюють регуляторні вказівки, такі як мінімальний розмір регулятивного капіталу, необхідний для ефективної роботи банку [20].

Є два різні підходи, які використовуються в банківській справі для формування капіталу: внутрішні джерела та зовнішні джерела. Кожен метод має власний набір плюсів і мінусів, які є взаємовиключними при розгляді критеріїв вибору будь-якого методу.

Способами створення внутрішнього банківського капіталу є реінвестування збережених прибутків; оцінка та переоцінка основних засобів; сек'юритизація позик; субординований боргу у формі капітальних боргових зобов'язань; емісійний дохід, бонусна емісія. Основними із зовнішніх способів створення капіталу для банку є випуск акцій, первинне публічне розміщення акцій, рекапіталізація, реорганізація банків.

При виборі методів збільшення власного капіталу банку важливо враховувати декілька факторів. Ці фактори включають функціонування національної банківської системи в економіці країни, потенційні ризики та переваги цих методів під час економічної нестабільності, а також права та інтереси поточних і потенційних акціонерів банку. Ринкові умови, такі як здатність ринку поглинати нові акції або капітальні зобов'язання, також слід брати до уваги. Крім того, важливими міркуваннями є прогнозування майбутнього прибутку банку, оцінка наявності та вартості кожного конкретного джерела збільшення капіталу та врахування умов оподаткування для

нарощування власного капіталу. Також необхідно знати про будь-які обмеження щодо залучення окремих джерел власного капіталу банку, визначені чинним законодавством або регулятором. Управління власним капіталом банку передбачає реалізацію фінансової політики, спрямованої на залучення фінансових ресурсів з різних джерел для забезпечення потреб розвитку банку в планованому періоді. Політика формування власного капіталу банку є невід'ємною частиною загальної фінансової стратегії, що забезпечує необхідний рівень самофінансування та необхідний розмір капіталу [5, с. 67].

На думку О.В. Лисенок, розробляючи стратегію управління власним капіталом, важливо враховувати, що власний капітал банку потрібен передусім для захисту інтересів вкладників і кредиторів [25, с. 63].

На потреби банку в капіталі впливають різні чинники, як зовнішні так і внутрішні. Зовнішні чинники охоплюють вимоги державного регулювання, зокрема вимоги Національного банку України. Крім того, банк стикається з тиском з боку конкуруючих фінансових установ, що вимагає впровадження капіталомістких ініціатив. з точки зору внутрішніх факторів банку, міркування включають розмір банку, його загальну схильність до ризику, його ринкові цілі та прогнозований розвиток, включаючи плани виходу на нові ринки та розширення мережі відділень. Крім того, слід враховувати очікуване впровадження нових послуг і пов'язаний з ними рівень ризику, а також обсяг і структуру активних операцій, зокрема частку ризикових активів і їх очікуване зростання. Потім розраховується загальна потреба в капіталі, що зумовлює необхідність формування капіталу як із внутрішніх, так і із зовнішніх джерел [18].

Рішення про те, яке джерело капіталу збільшити, залежить від кількох факторів. Ці фактори включають відносні витрати, пов'язані з кожним доступним джерелом, загальну схильність банку до ризику, вплив обраного методу збільшення капіталу на прибутки акціонерів та державне регулювання. При оцінці вартості залучення капіталу з різних джерел враховуються основні складові власного капіталу, які формуються як з внутрішніх, так і з зовнішніх джерел [18].

Важливо підкреслити, що впровадження успішної системи управління власним капіталом має вирішальне значення для вітчизняних банків для покращення їх фінансового стану та досягнення бажаних прибутків. Ефективність системи управління власним капіталом банку можна виміряти її здатністю не тільки оптимізувати використання власного капіталу, а й активно шукати можливості для майбутнього зростання власного капіталу та загального розвитку банку.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних аспектів формування власного капіталу комерційного банку показало таке:

– під власним капіталом комерційного банку розуміємо власні коштів акціонерів банку, отримані ним прибутки після виплати дивідендів, а також спеціально утворені фонди і резерви, які призначені для забезпечення економічної стабільності банку та покриття можливих ризиків втрати активів, що перебувають у користуванні комерційного банку. Основна мета формування власного капіталу комерційного банку – це пом'якшити будь-які негативні наслідки тимчасового знецінення активів та викликати довіру до банку серед користувачів фінансових послуг;

– механізм формування капіталу банку, з одного боку, залежить від об'єктивної наявності розподілу ресурсів, а з іншого – цей процес безпосередньо впливає на банк і є успішним лише за умови, що всі його компоненти використовуються оптимально. При реалізації механізму формування власного капіталу банк керується різними принципами, які охоплюють різні аспекти: комплексність, функціональність, адаптивність, ефективність, об'єктивність, професійність, прозорість. Ефективний механізм формування власного капіталу комерційного банку має вирішальне значення для досягнення цілей і виконання поставлених завдань.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК»

Безпека та добробут будь-якого комерційного банку залежать від наявності його власного капіталу. Комерційні банки щодня стикаються з ризиками у своїй діяльності. Щоб захистити вклади клієнтів, банк повинен мати здатність поглинати збитки від цих ризиків і підтримувати нормальне функціонування, незалежно від ринкових умов. Ось тут і вступає в дію власний капітал. Власний капітал комерційного банку діє як фінансова подушка проти потенційних збитків. Наприклад, якщо велика кількість позичальників не виплачує свої кредити або якщо інвестиції раптово впали в ціні, банк зазнає збитків. Без цього буфера банкрутство стає реальною можливістю. Однак, маючи потужну базу капіталу, комерційний банк може використовувати свій власний капітал, щоб компенсувати ці збитки та продовжувати пропонувати послуги своїм клієнтам.

Проаналізуємо динаміку власного капіталу комерційних банків України за 2011-2024 роки (станом на початок року) в таблиці 1.

Таблиця 2.1

Динаміка власного капіталу банків України за 2011-2024 роки

Станом на на початок року	Пасиви, млн.грн	Власний капітал, млн.грн	У % до пасивів	Статутний капітал, млн.грн	У % до пасивів
01.01.2011	942088	137725	14,6	145857	15,5
01.01.2012	1054280	155487	14,7	171865	16,3
01.01.2013	1127192	169320	15,0	175204	15,5
01.01.2014	1278095	192599	15,1	185239	14,5
01.01.2015	1316852	148023	11,2	180150	13,7
01.01.2016	1254385	103713	8,3	222170	17,7
01.01.2017	1256299	123784	9,9	414668	33,0
01.01.2018	1336358	163597	12,2	495377	37,1
01.01.2019	1360764	155650	11,4	465532	34,2
01.01.2020	1494460	200854	13,4	470712	31,5
01.01.2021	1822814	210640	11,6	479932	26,3
01.01.2022	2053928	255678	12,4	481535	23,4
01.01.2023	2353592	218549	9,3	407021	17,3
01.01.2024	2942806	296797	10,1	404751	13,8

Джерело: розраховано за даними [39].

Станом на 01.01.2024 року сума власного капіталу комерційних банків України була рівна 296797 млн. грн (10,1% від всіх пасивів), що більше від

даного показника станом на 01.01.2011 р. на 159072 млн. грн чи в 2,2 рази.

Проаналізуємо динаміку власного капіталу комерційних банків України за 2023 рік в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Динаміка власного капіталу банків України
за 2023 рік (станом на початок місяця)**

Станом на початок місяця	Пасиви, млн.грн	Власний капітал, млн.грн	У % до пасивів	Статутний капітал, млн.грн	У % до пасивів
01.01.2023	2353592	218549	9,3	407021	17,3
01.02.2023	2367835	232139	9,8	407021	17,2
01.03.2023	2403035	236623	9,8	405108	16,9
01.04.2023	2427669	249612	10,3	405108	16,7
01.05.2023	2492315	238091	9,6	405358	16,3
01.06.2023	2494853	251046	10,1	405358	16,2
01.07.2023	2562123	267687	10,4	405358	15,8
01.08.2023	2620291	283366	10,8	404920	15,5
01.09.2023	2621025	297007	11,3	404920	15,4
01.10.2023	2647624	310824	11,7	404719	15,3
01.11.2023	2679459	325643	12,2	404751	15,1
01.12.2023	2748813	337407	12,3	404751	14,7
01.01.2024	2942806	296797	10,1	404751	13,8

Джерело: розраховано за даними [39].

Питома вага власного капіталу комерційних банків в структурі пасивів з 9,8% на початку 2023 року зросла до 10,1% на кінець року, а вартість власного капіталу виросла на 78248млн. грн чи 35,8%.

За 2023 рік відмітимо незначне зростання капіталізації банківської системи – що є головною передумовою широкомасштабної участі українських банків у зменшенні падіння економіки України в період воєнного стану.

Щодо дослідження структурної будови власного капіталу банків виявлено, що показники в умовах кризи змінюються, деякі банки вдало проводять антикризові заходи та уникають зменшення власного капіталу, іншим це не вдається. Пояснити це можна тим, що кожний банк має індивідуальну структуру та підхід до керування капіталом в умовах кризи [42, с. 16-17].

АТ «Райффайзен Банк» – це найбільший український банк з іноземним капіталом. Австрійський Raiffeisen Bank International володіє контрольним пакетом акцій АТ «Райффайзен банк» у розмірі 100%, що робить його найбільшим банком України з іноземними інвестиціями. Діючи як австрійська

установа, цей банк поширює свої послуги також на український ринок. АТ «Райффайзен банк», який є членом банківської групи Raiffeisen Bank International AG, Австрія з жовтня 2005 року, надає широкий вибір традиційних і сучасних банківських рішень, які обслуговують понад 2,5 мільйона клієнтів.

В українській банківській сфері АТ «Райффайзен банк» продовжує залишатися лідером у наданні послуг виняткової якості. Компанія GfK- Україна, відома своїм досвідом у дослідженні ринку, стверджує, що репутація РайфБанк у перевершує галузеві стандарти.

З метою покращення обслуговування клієнтів банк прагне використовувати власний досвід, а також знання інших дочірніх банків групи Райффайзен Банк Інтернешнл, а також передові технології. АТ «Райффайзен банк» обслуговує вклади фізичних осіб, корпорацій та державних організацій, надає кредити, пропонує платіжні рішення в межах України та міжнародні грошові перекази, проводить обмін валюти, надає розрахунково- касове обслуговування та надає повний спектр інших банківських послуг своїм цінним клієнтам..

АТ «Райффайзен Банк» завершив 2023 рік із чистим прибутком 4,8 млрд грн, що втричі більше за результат минулого року, який дорівнював 1,6 млрд грн. Станом на 01.01.2024 року розмір чистих активів АТ «Райффайзен Банк» становив 189,1 млрд грн, розмір зобов'язань рівний 1673,3 млрд грн, а величина власного капіталу 21,8 млрд грн [31].

Пасиви АТ «Райффайзен банк» формуються за рахунок власних коштів та зобов'язань. Частку власного капіталу показує таблиця 2.3.

Таблиця 2.3

Питома вага власного капіталу в пасивах АТ «Райффайзен банк»

Показники	Станом на початок року				
	01.01.2020	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024
Усього власного капіталу, тис.грн	13015808	12891676	15579500	17055048	21834570
Пасиви банку, тис.грн	92218260	111547920	131736429	176548737	189126904
Питома вага ВК у пасивах банку, %	14,1	11,6	11,8	9,7	11,5

Джерело: розраховано за даними НБУ [31].

У структурі пасивів АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року власний

банківської установи склали – рівний 11,5%, а на початок 2020 року – 14,1%. Тобто за період дослідження питома вага зменшилася на 2,6%. Найменше власного капіталу у пасивах було на початок 2023 року – 9,7%.

Структуру власного капіталу АТ «Райффайзен банк» проаналізуємо в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз структури власного капіталу АТ «Райффайзен банк», %

Станом на початок року	Статутний капітал	Емісійні різниці	Нерозподілений прибуток (збиток)	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Усього власного капіталу
01.01.2020	47,3	23,3	4,3	17,4	7,7	100,0
01.01.2021	47,7	23,5	-0,4	21,2	7,9	100,0
01.01.2022	39,5	19,5	5,0	30,6	5,4	100,0
01.01.2023	36,1	17,8	9,3	32,7	4,2	100,0
01.01.2024	28,2	13,9	22,2	32,7	3,0	100,0
01.01.2024 +, - до 01.01.2020	-19,1	-9,4	17,8	15,4	-4,7	-
01.01.2024 +, - до 01.01.2023	-7,9	-3,9	12,9	0,0	-1,1	-

Джерело: розраховано за даними НБУ [31].

На початок 2024 року структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» була наступна:

- акціонерний капітал – 28,2 % (менше чим на початок 2023 року на 7,9% та менше чим на початок 2020 року на 19,1%);
- емісійний дохід – 13,9 % (менше чим на початок 2023 року на 3,9 % та менше чим на початок 2020 року на 9,4 %);
- резерви та інші фонди банку – 32,7 % (на початок 2023 року така сама питома вага та більше чим на початок 2020 року на 15,4 %);
- резерви переоцінки – 3,0 % (менше чим на початок 2023 року на 1,1% та менше чим на початок 2020 року на 4,7%);
- нерозподілений прибуток – 22,2 % (більше чим на початок 2023 року на 12,9% та більше чим на початок 2020 року на 17,8 %).

Динаміку власного капіталу АТ «Райффайзен банк» проаналізовано в табл. 2.5.

Аналіз динаміки власного капіталу АТ «Райффайзен банк», тис. грн

Станом на початок року	Статутний капітал	Емісійні різниці	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Усього власного капіталу
01.01.2020	6154516	3033598	564172	2258859	1004663	13015808
01.01.2021	6154516	3033598	-50515	2732959	1021117	12891676
01.01.2022	6154516	3033598	785968	4770369	835048	15579500
01.01.2023	6154516	3033598	1580196	5576573	710164	17055048
01.01.2024	6154516	3033598	4839616	7148672	658168	21834570
01.01.2024 +, - до 01.01.2020	0	0	4275445	4889813	-346495	8818762
01.01.2024 у % до 01.01.2020	100,0	100,0	857,8	316,5	65,5	167,8
01.01.2024 +, - до 01.01.2023	0	0	3259421	1572099	-51997	4779523
01.01.2024 у % до 01.01.2023	100,0	100,0	306,3	128,2	92,7	128,0

Джерело: розраховано за даними НБУ [31].

Дані таблиці 2.5 показують, що власний капітал АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року рівний 21834570 тис. грн, що більше порівняно до початку 2023 року на 4779523 тис. грн. чи на 28,0%, а порівняно початку 2020 року більше на 8818762 тис. грн чи на 67,8%.

За досліджуваний період такі складові власного капіталу як статутний капітал та емісійні різниці (дохід) не змінилися. Резервні та інші фонди АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року рівні сумі 7148672 тис. грн, що більше порівняно до початку 2023 року на 1572099 тис. грн чи на 28,2%, а порівняно початку 2020 року більше на 4889813 тис. грн чи в 3,2 рази. Резерви переоцінки АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року рівні сумі 658168 тис. грн, що менше порівняно до початку 2023 року на 51997 тис. грн. чи на 7,3%, а порівняно початку 2020 року менше на 346495 тис. грн чи на 34,5%. Нерозподілений прибуток АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року сягнув суми 4839616 тис. грн, що більше порівняно до початку 2023 року на 3259421 тис. грн чи в 3,1 рази, а порівняно початку 2020 року більше на 4275445 тис. грн чи у 8,6 разів.

Успішність АТ «Райффайзен банк» у сфері менеджменту власних ресурсів

певним чином спричиняється особливостями державного регулювання НБУ достатності власної ресурсної бази за двома ключовими нормативами (табл. 2.6), що відносяться до бази власних ресурсів:

- Н1 - регулятивний капітал, не менше 200 млн грн.;
- Н2 - норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу, не менше 10 відсотків [31].

Таблиця 2.6

Ступінь виконання АТ «Райффайзен банк» нормативів регулятивного капіталу станом на 01.01.2024 року

Станом на	Н1 (млн. грн)			Н2 (%)		
	Значення	Критична межа	Відхилення	Значення	Критична межа	Відхилення
01.01.2024	19168	200	18968	22,06	> 10	12,06

Джерело: дані АТ «Райффайзен банк» [30].

У АТ «Райффайзен банк» станом на 01.01.2024 року норматив регулятивного капіталу складає 19168 млн грн, тобто власні ресурси станом на 01.01.2024 року значно перевищують встановлений НБУ нормативний розмір в 200 млн грн.

Нормативне значення показника Н2 повинно бути не менше 10 відсотків. У АТ «Райффайзен банк» норматив складає 22,06 %. Можемо підсумувати достатність власної ресурсної бази АТ «Райффайзен банк». Тобто, можна зробити такий висновок, що нормативи Н1 і Н2 АТ «Райффайзен банк» відповідає нормативам НБУ [30].

Управління власним капіталом АТ «Райффайзен Банк» складається з кількох етапів, які включають формування статутного фонду банку та розподіл прибутку для створення фондів банку.

Для забезпечення безперебійної роботи АТ «Райффайзен Банк» вкрай важливо підтримувати належний рівень власного капіталу. Будь-яке розширення статутного капіталу банку може бути здійснено лише за рахунок грошових внесків, у тому числі за рахунок утримання чистого прибутку, наявного в АТ «Райффайзен Банк». Статутний капітал АТ «Райффайзен Банк» може бути збільшений як шляхом внесення наявними учасниками додаткових вкладів, так і шляхом приєднання нових учасників з їх відповідними частками.

Загальні збори учасників, відповідно до законодавства, мають право приймати рішення про зміну розміру статутного капіталу АТ «Райффайзен Банк». АТ «Райффайзен Банк» має можливість змінювати (збільшувати або зменшувати) розмір статутного капіталу у встановленому законодавством порядку.

Оскільки банк займається своїми операціями та отримує прибуток, він також генерує спеціальні кошти, які додаються до капіталу банку шляхом розрахунків. Варто зазначити, що ці кошти є похідними від доходів банку.

АТ «Райффайзен Банк» отримує прибуток за рахунок доходів від своєї діяльності, які покривають витрати на матеріали, податки, оплату праці та інші обов'язкові платежі. Після завершення цих розрахунків чистий прибуток повністю контролюється Банком і може бути розподілений відповідно до рішень, прийнятих на зборах акціонерів. Щороку відбувається розподіл прибутку.

Отже, збільшення розміру власного капіталу АТ «Райффайзен банк» може здійснюватися виключно за рахунок грошових внесків (у тому числі чистого прибутку, що залишився в розпорядженні АТ «Райффайзен банк»). Збільшення власного капіталу АТ «Райффайзен банк» відбувається шляхом здійснення учасниками додаткових внесків до засновницького капіталу або вступом нових учасників із відповідною часткою. У процесі своєї діяльності і одержання прибутку АТ «Райффайзен банк» створював спеціальні фонди, які вводять у власний капітал банківської установи розрахунковим шляхом.

За досліджуваний період найбільше в структурі власного капіталу АТ «Райффайзен банк» зросла роль нерозподіленого прибутку, частка якого з 4,3% на початку 2020 року зросла до 22,2% на початок 2024 року. Статутний капітал перестав бути основною часткою власного капіталу, його питома вага зменшилася з 47,3% до 28,2%. На початок 20224 року найбільшою була питома вага резервних та інших фондів банку – 32,7%, а це більше чим на початок 2020 року на 15,4%. власний капітал АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 року рівний 21834570 тис. грн, що більше порівняно до початку 2023 року на 4779523 тис. грн. чи на 28,0%, а порівняно початку 2020 року більше на 8818762 тис. грн

чи на 67,8%. За досліджуваний період такі складові власного капіталу як статутний капітал та емісійні різниці (дохід) не змінилися, резерви переоцінки зменшилися, а такі статті як резервні та інші фонди банку та нерозподілений прибуток (непокритий збиток) зросли. Підсумуємо головне – структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» покращилася, а сам власний капітал банку зріс і його сума відповідає всім нормативам НБУ, отже АТ «Райффайзен банк» володіє ефективним механізмом формування власного капіталу.

Висновок до розділу 2

Дослідження практичних аспектів механізму формування власного капіталу показало таке:

– станом на 01.01.2024 р. сума власного капіталу комерційних банків України була рівна 10,1% від всіх пасивів, що більше в порівнянні з 2011 р. в 2,2 рази; питома вага власного капіталу комерційних банків в структурі пасивів з 9,8% на початку 2023 р. зросла до 10,1% на кінець року, а вартість власного капіталу виросла на 35,8%;

– АТ «Райффайзен Банк» завершив 2023 р. із чистим прибутком 4,8 млрд грн, що втричі більше за результат минулого року, який дорівнював 1,6 млрд грн. Станом на 01.01.2024 р. розмір чистих активів АТ «Райффайзен Банк» становив 189,1 млрд грн, розмір зобов'язань рівний 1673,3 млрд грн, а величина власного капіталу 21,8 млрд грн;

– у структурі пасивів АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 р. власний капітал банківської установи був 11,5%, а на початок 2020 р. 14,1%, тобто зменшено на 2,6%;. Власний капітал АТ «Райффайзен банк» за 2023 р. зріс на 28,0%, а порівняно з початком 2020 р. – на 67,8%;

– структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» покращилася, а сам власний капітал банку зріс і відповідає всім нормативам НБУ, отже АТ «Райффайзен банк» володіє ефективним механізмом формування власного капіталу. Станом на 01.01.2024 р. норматив регулятивного капіталу складає 19168 млн грн, тобто власні ресурси станом на 01.01.2024 р. значно перевищують встановлений НБУ нормативний розмір в 200 млн грн.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ БАНКІВ

Дослідження сучасного стану, розміщення та руху основних елементів банківського капіталу України, дало змогу визначити сучасні пріоритети та напрямки у сфері управління власним капіталом банків. У періоди нестабільності фокус зміщується з використання власного капіталу для розширення діяльності на забезпечення платоспроможності банків. Проте процеси капіталізації українських банків не встигають за світовими тенденціями руху капіталу. З обмеженими зовнішніми джерелами капіталізації вкрай важливо зосередитися на розробці внутрішніх інноваційних фінансових та організаційних інструментів, які задовольняють потреби як власників банків, менеджерів, так і клієнтів. Одним із таких інструментів є корпоративне управління, зокрема ефективна дивідендна політика та включення конкретних ризиків, пов'язаних із правами власності та управління банківськими ризиками, особливо коли йдеться про ідентифікацію бенефіціарних власників із ворожих країн. Ці заходи передусім спрямовані на підвищення ринкової капіталізації банків шляхом сприяння прозорості в управлінні організаційною структурою та фінансовими операціями.

Вимоги до капіталу в українських банках постійно змінювалися, враховуючи вказівки Базельського комітету та економічні обставини, характерні для України. На нашу думку, здебільшого банки дотримувалися вимог законодавства та відповідали нормативам статутного та регулятивного капіталу. Проте протягом останніх років через нестабільність валютних курсів, економічну та політичну нестабільність, значну кількість банкрутств банків, наслідки глобальної пандемії ковід-19 та триваючу війну в Україні ситуація з дотриманням цих показників погіршилася. Тому вкрай необхідно розробити стратегії, спрямовані на зміцнення власного капіталу банків, це необхідний крок як на макро-, так і на мікрорівнях.

Розглядаючи макроекономічну перспективу, рекомендується, щоб НБУ впроваджував політику, яка враховує унікальні характеристики регіонального

економічного та соціального розвитку. Ця політика має передбачати створення механізму докапіталізації системних банків та створення сприятливих умов для капіталізації регіональних банків. Крім того, слід розробити стратегію вирішення проблем неплатоспроможних і нежиттєздатних банків шляхом реорганізації або ліквідації. На мікроекономічному рівні ефективне управління власним капіталом вимагає вмілого орієнтування між оптимізацією його рівня та його стратегічним та операційним використанням. Це потребує врахування конкретних стратегій, методів та інструментів. Основними цілями ефективного управління капіталом на рівні керівництва банку має бути максимізація прибутковості банківського капіталу при збереженні прийнятної рівня фінансового ризику, оптимізація джерел формування капіталу, мінімізація ризиків, пов'язаних із розміщенням капіталу, забезпечення дотримання нормативних вимог.

Робимо висновок, що період воєнного стану вимагає ключових покращень в управлінні капіталом банків. Вони включають:

- впровадження стратегії поступового зростання капіталу;
- перегляд показників достатності капіталу;
- врахування економічної оцінки при виборі методів збільшення капіталу;
- пріоритетність факторів, що впливають на формування, розподіл та використання капіталу;
- вирішення проблеми втрати капіталу через фінансові ризики;
- встановлення регуляторних позицій щодо консолідації банківського капіталу та стандартів, дотримання положень Базельської угоди;
- удосконалення методології Національного банку України щодо визначення складових банківського капіталу;
- регулювання розміру капіталу для пом'якшення ризиків банкрутства та підтримки громадської довіри;
- диверсифікації джерел капіталу через субординований борг та залучення міжнародного капіталу для розвитку банківської системи.

Вважаємо, що необхідний механізм інвестування, який допоможе

збільшити обсяг капіталу, доступного АТ «Райффайзен Банк» або іншій банківській установі, сьогодні і в майбутньому. Вирішення цього питання можливе не лише за рахунок прибутків банків та додаткових пожертвувань акціонерів, а й залежить від довіри населення до українських банків як надійної форми монетарної поведінки.

На нашу думку, необхідна система сприяння підвищенню рівня капіталізації на розсуд Національного банку України, що включає методи стимулювання збільшення особистого капіталу АТ «Райффайзен Банк» (додаток А).

Важливо зазначити, що процес аналізу основних показників достатності капіталу АТ «Райффайзен Банк» має поєднуватися з практичними пропозиціями щодо створення оптимально збалансованого капіталу (додаток Б).

Для вирішення проблеми розширення капіталізації основним рішенням є заохочення вливання капіталу в АТ «Райффайзен Банк» шляхом активного залучення коштів акціонерів. Досягнення цього вимагає впровадження більш прозорих фінансових та економічних практик у банку, включаючи розкриття інформації про власність та досягнення відповідних інвестиційних рейтингів. Крім того, в АТ «Райффайзен Банк» повинні прагнути спрямувати частину своїх прибутків у капітал.

Для створення банківського капіталу можна визначити різні фундаментальні стратегії: збільшення власного капіталу, концентрації власного капіталу, розширення ресурсної бази, зменшення або обмеження зростання власного капіталу, впровадження структурних змін тощо. Розглянуті стратегії (рис. 3.3 в додатку В) зможуть відігравати вирішальні ролі у формуванні банківського капіталу АТ «Райффайзен Банк».

Запропоновані стратегії формування капіталу АТ «Райффайзен Банк» охоплюють різні методи реалізації, включаючи процентну політику, емісійну політику, депозитну політику, дивідендну політику та політику підтримки ліквідності. Ці стратегічні підходи передбачають управління процентними ставками, організацію роботи банку як емітента або позичальника на ринку цінних паперів, пріоритетність роботи на ринку банківських депозитів,

забезпечення ліквідності, координацію залучення та розміщення коштів. Ефективне управління власним капіталом АТ «Райффайзен Банк» та інших банків має вирішальне значення для поживлення підприємницької діяльності, зміцнення фінансового стану, зміцнення довіри та кредитної підтримки реального сектору економіки. Для збільшення власного капіталу в АТ «Райффайзен Банк» можуть використовувати внутрішні та зовнішні джерела, враховуючи різноманітні чинники, які визначають їх доцільність і доцільність у конкретних умовах. В АТ «Райффайзен Банк» також можуть покладатися на прибуток як засіб зростання внутрішнього капіталу. проте основним способом збільшення власного капіталу є збільшення статутного капіталу.

Отже, успішне управління капіталом АТ «Райффайзен Банк» буде запорукою стимулювання підприємницької діяльності, зміцнення фінансової стабільності, створення довіри суб'єктів господарювання, розширення кредитної допомоги матеріальним галузям економіки. Крім того, практика управління капіталом вимагає постійної оцінки ресурсів як АТ «Райффайзен Банк», так і регуляторами, прийняття передових методологій для розрахунку регулятивного капіталу, дотримання заходів комплаєнсу та кваліфікованого зменшення ризиків, пов'язаних з використанням ресурсів.

Таблиця 3.1

Прогноз власного капіталу АТ «Райффайзен банк», млн грн

Станом на початок року	Статутний капітал	Емісійні різниці	Нерозподілений прибуток (збиток)	Резервні та інші фонди банку	Резерви переоцінки	Усього власного капіталу
01.01.2020 (x=1)	6154,5	3033,6	564,2	2258,9	1004,7	13015,8
01.01.2021 (x=2)	6154,5	3033,6	-50,5	2733,0	1021,1	12891,7
01.01.2022 (x=3)	6154,5	3033,6	786,0	4770,4	835,0	15579,5
01.01.2023 (x=4)	6154,5	3033,6	1580,2	5576,6	710,2	17055,0
01.01.2024 (x=5)	6154,5	3033,6	4839,6	7148,7	658,2	21834,6
Рівняння регресії	-	-	(3.1)	(3.2)	(3.3)	-
01.01.2025 (x=6)	6154,5	3033,6	4598,4	8284,5	544,7	22615,7
01.01.2026 (x=7)	6154,5	3033,6	5616,5	9546,8	444,3	24795,7

Джерело: розраховано за даними НБУ [31]

$$Ux=1018,15x-1510,55 \quad (3.1)$$

$$Ux=1262,32x+710,56 \quad (3.2)$$

$$Ux=-100,39x +1147,01 \quad (3.3)$$

Планування власного капіталу є життєво важливою складовою діяльності

банку, оскільки є формою захисту від несподіваних ризиків. Саме тому спрогнозуємо розмір власного капіталу АТ «Райффайзен Банк» на початок 2025 і 2026 років за допомогою розрахованих рівнянь регресії, які продемонструють хід змін. Отримані результати розрахунків відобразимо в табл. 3.1.

Дані табл. 3.1 показують, що власний капітал АТ «Райффайзен банк» на початок 2025 року буде рівний 22615,7 млн грн, а на початок 2026 року буде рівний 24795,7 млн грн.

Провівши прогноз для власного капіталу АТ «Райффайзен банк» способом найменших квадратів за рівнянням лінійного тренду можемо сказати, що власний капітал банку в найближчі два роки буде зростати.

Висновки до розділу 3

- Встановлено, що період воєнного стану вимагає ключових покращень в управлінні капіталом банків, які включають: впровадження стратегії поступового зростання капіталу; перегляд показників достатності капіталу (дотримання положень Базельської угоди); врахування економічної оцінки при виборі методів збільшення капіталу; пріоритетність факторів, що впливають на формування, розподіл та використання капіталу; вирішення проблеми втрати капіталу через фінансові ризики; удосконалення методології НБУ щодо визначення складових банківського капіталу для пом'якшення ризиків банкрутства та підтримки громадської довіри; диверсифікації джерел капіталу через субординований борг та залучення міжнародного капіталу для розвитку банківської системи.

- Основними цілями ефективного управління капіталом на рівні керівництва АТ «Райффайзен банк» має бути максимізація прибутковості банківського капіталу при збереженні прийняттого рівня фінансового ризику, оптимізація джерел формування капіталу, мінімізація ризиків, пов'язаних із розміщенням капіталу, забезпечення дотримання нормативних вимог;

- Розроблено систему стимулювання збільшення особистого капіталу АТ «Райффайзен Банк» та дано пропозиції щодо створення оптимально збалансованого капіталу. Проведений прогноз показує, що власний капітал АТ «Райффайзен банк» на початок 2025 року буде рівний 22615,7 млн грн, а на початок 2026 року буде рівний 24795,7 млн грн.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних аспектів формування власного капіталу комерційного банку показало таке:

1) Під власним капіталом комерційного банку розуміємо власні кошти акціонерів банку, отримані ним прибутки після виплати дивідендів, а також спеціально утворені фонди і резерви, які призначені для забезпечення економічної стабільності банку та покриття можливих ризиків втрати активів, що перебувають у користуванні комерційного банку. Основна мета формування власного капіталу комерційного банку – це пом'якшити будь-які негативні наслідки тимчасового знецінення активів та викликати довіру до банку серед користувачів фінансових послуг.

2) Механізм формування капіталу банку, з одного боку, залежить від об'єктивної наявності розподілу ресурсів, а з іншого – цей процес безпосередньо впливає на банк і є успішним лише за умови, що всі його компоненти використовуються оптимально. При реалізації механізму формування власного капіталу банк керується різними принципами, які охоплюють різні аспекти: комплексність, функціональність, адаптивність, ефективність, об'єктивність, професійність, прозорість. Ефективний механізм формування власного капіталу комерційного банку має вирішальне значення для досягнення цілей і виконання поставлених завдань.

3) Станом на 01.01.2024 р. сума власного капіталу комерційних банків України була рівна 10,1% від всіх пасивів, що більше в порівнянні з 2011 р. в 2,2 рази; питома вага власного капіталу комерційних банків в структурі пасивів з 9,8% на початку 2023 р. зросла до 10,1% на кінець року, а вартість власного капіталу виросла на 35,8%.

4) АТ «Райффайзен Банк» завершив 2023 р. із чистим прибутком 4,8 млрд грн, що втричі більше за результат минулого року, який дорівнював 1,6 млрд грн. Станом на 01.01.2024 р. розмір чистих активів АТ «Райффайзен Банк» становив 189,1 млрд грн, розмір зобов'язань рівний 1673,3 млрд грн, а величина власного капіталу 21,8 млрд грн.

5) У структурі пасивів АТ «Райффайзен банк» на початок 2024 р. власний

капітал банківської установи був 11,5%, а на початок 2020 р. 14,1%, тобто зменшено на 2,6%;. Власний капітал АТ «Райффайзен банк» за 2023 р. зріс на 28,0%, а порівняно з початком 2020 р. – на 67,8%.

б) Структура власного капіталу АТ «Райффайзен банк» покращилася, а сам власний капітал банку зріс і відповідає всім нормативам НБУ, отже АТ «Райффайзен банк» володіє ефективним механізмом формування власного капіталу. Станом на 01.01.2024 р. норматив регулятивного капіталу складає 19168 млн грн, тобто власні ресурси станом на 01.01.2024 р. значно перевищують встановлений НБУ нормативний розмір в 200 млн грн.

7) Встановлено, що період воєнного стану вимагає ключових покращень в управлінні капіталом банків, які включають: впровадження стратегії поступового зростання капіталу; перегляд показників достатності капіталу (дотримання положень Базельської угоди); врахування економічної оцінки при виборі методів збільшення капіталу; пріоритетність факторів, що впливають на формування, розподіл та використання капіталу; вирішення проблеми втрати капіталу через фінансові ризики; удосконалення методології НБУ щодо визначення складових банківського капіталу для пом'якшення ризиків банкрутства та підтримки громадської довіри; диверсифікації джерел капіталу через субординований борг та залучення міжнародного капіталу для розвитку банківської системи.

8) Основними цілями ефективного управління капіталом на рівні керівництва АТ «Райффайзен банк» має бути максимізація прибутковості банківського капіталу при збереженні прийняттого рівня фінансового ризику, оптимізація джерел формування капіталу, мінімізація ризиків, пов'язаних із розміщенням капіталу, забезпечення дотримання нормативних вимог;

9) Розроблено систему стимулювання збільшення особистого капіталу АТ «Райффайзен Банк» та дано пропозиції щодо створення оптимально збалансованого капіталу. Проведений прогноз показує, що власний капітал АТ «Райффайзен банк» на початок 2025 року буде рівний 22615,7 млн грн, а на початок 2026 року буде рівний 24795,7 млн грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баришевська І. В., Корабахіна А. Ю. Нормативно-правові та практичні аспекти формування та обліку статутного капіталу комерційних банків. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 3. С. 41-48.
2. Береславська О. І. Банківський сектор України: аналіз чинників неплатоспроможності, банкрутства та ліквідації банків. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2023. № 29. С. 43-49.
3. Бечко П. К., Бондаренко Н. В., Власюк С. А. Комплексна оцінка ефективності діяльності комерційних банків. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2022. Вип. 101(2). С. 30-37.
4. Білавич Ю. Ю., Стебляк Д. М. Іноземний капітал в банківській системі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2022. Вип. 45. С. 15-19.
5. Бодрецький М. В. Управління власним капіталом банків. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 23. С. 66-68.
6. Васюренко О. В., Волохата К.О. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб. К.: Знання, 2016. 463 с.
7. Верига Ю. А., Шульга Н. В. Організація бухгалтерського обліку власного капіталу банку. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер. : Економічні науки*. 2013. № 2. С. 349-356.
8. Вовчак О. Д., Дмитренко І. Б. Ключові аспекти внутрішнього процесу оцінювання достатності капіталу банку для покриття ризиків. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2020. Т. 25, Вип. 2. С. 134-139.
9. Гладких Д. М. Ключові проблеми капіталізації банківської системи України та напрями її зростання. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 327-333.
10. Гордієнко Т. М., Сидоренко В. А. Стратегії управління власним капіталом банкує. *Фінансовий простір*. 2018. № 3. С. 101-109.
11. Єпіфанов А. О., Маслак Н. Г., Сало І. В. Операції комерційних банків: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2017. 523 с.
12. Жердецька Л. В. Розвиток методичних підходів до оцінки капіталу банків

під операційний ризик. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 3. С. 125-129.

13. Заячківська О. В., Сиротюк О. Ю. Фінансова безпека банківського сектору України. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки*. 2023. Вип. 1. С. 33-41.

14. Ільчук П. Г., Коць О. О., Кудь А. О. Модель зміни обсягу капіталу та напрями підвищення рівня капіталізації банківської системи. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 41. С. 275-280.

15. Іщенко І. Динаміка власного капіталу комерційних банків України. Збірник наукових праць за результатами науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та молодих вчених НН менеджменту, бізнесу і права «Наукові читання – 2024» с. 142-145

16. Іщенко І. Аналіз динаміки і структури власного капіталу АТ «Райффайзенбанк». Фінансове забезпечення економіки : матеріали VII науково-практичної студентської конференції, 30 травня 2024 р. Житомир : Поліський університет. 2024. С. 57-59.

17. Коваленко В. В., Крухмаль О. В., Торяник Ж. І. Проблеми капіталізації та оцінювання достатності капіталу банку. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 8. С. 276-285.

18. Коваль О. А., Прищенко І. Р. Управління власним капіталом банку. *Ефективна економіка*. 2020. №11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_11_65 (дата звернення 20.03.204).

19. Котік Б.С., Смолінська С.Д. Функціонування банківського сектору України в період воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 10 (122). С. 213-217.

20. Криклій О. А., Лор А. К. Достатність капіталу банку: фактори впливу та зовнішній механізм забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. №

12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2020_12_25 (дата звернення 20.03.204).

21. Кушнір С. О., Вернидуб М. Ю. Особливості формування власного капіталу комерційних банків в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 104- 109.

22. Ларікова Т. В. Дослідження змін у формуванні власного капіталу банків: обліковий аспект. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 1. С. 237-251.

23. Ларіонова К. Л., Безвух С. В. Механізм формування власного капіталу

банку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(2). С. 152-159.

24. Лебідь О. В. Капітал банків як носій потенціалу й фінансова основа стратегічного розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 7(5). С. 35-40.

25. Лисенок О. В. Удосконалення сутності та класифікації власного капіталу банку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2020. № 1. С. 24-31.

26. Міщенко В. І., Слав'янська Н. Г., Коренева О. Г. Банківські операції: підручник. 2ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2017. 796 с.

27. Мойсенко І. П., Козій І. С. Аналіз формування та використання банківського капіталу. *Соціально-правові студії*. 2020. Вип. 3. С. 154-161.

28. Мороз А. М., Савлук М. І., Пуховкіна М. Ф. Банківські операції: підручник. Київ : КНЕУ, 2018. 476 с.

29. Олійник А. В., Левчук Ю. Л. Визначення тенденцій впливу недіючих кредитів на обсяг власного капіталу банків. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. № 6(2). С. 160-166.

30. Офіційний сайт АТ «Райффайзен банк». URL: <https://raiffeisen.ua/> (дата звернення 11.05.2024).

31. Офіційний сайт НБУ. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 01.05.2024).

32. Папаїка О. О., Косова Е. В. Капітал банків у контексті вимог міжнародних стандартів Базель-III: перспективи для України. *Бізнес Інформ*. 2014. № 7. С. 241-246.

33. Петик Л. О., Підкорчевна В. В. Особливості формування банківського капіталу в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 11(2). С. 583-586.

34. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.00 р. №2121-III (редакція від 27.04.2024) : URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. (дата звернення 11.05.2024).

35. Савлук С. М. Посилення стабілізаційної ролі власного капіталу банків. *Економіка України*. 2013. № 3. С. 38-46.

36. Самородов Б. В., Семенцов Р. В. Аналіз взаємозв'язку показників власного капіталу банків України шляхом вивчення коефіцієнтів кореляції та кластерного аналізу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 1. С. 99-107.

37. Слобода Л. Я., Коваль-Ігнатишина В. М. Виклики та пріоритети управління власним капіталом банків України в період воєнного стану. *Бізнес Інформ*. 2022. № 11. С. 195-204.
38. Степаненко С. В., Ричик А. С. Теоретичні основи формування банківського капіталу. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Т. 5, № 3. С. 92-99.
39. Сумарні пасиви українських комерційних банків. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat> (дата звернення 20.03.2024).
40. Третяк Д. Д., Трубніков Д. О. Напрями підвищення ефективності управління власним капіталом банку. *Економіка та держава*. 2022. № 6. С. 107-114.
41. Чиж Н. М., Урбан О. А., Дзямулич М. І. Управління власним капіталом банку: проблеми та перспективи. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 310-314.
42. Шептуха О. М. Аналіз власного капіталу банків України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5(4). С. 15-18.